

Ще одним фактором інноваційної технології, що здійснює вплив на розвиток фехтування, є нормативно-методичне забезпечення навчального процесу спортсменів, яка характеризується високим ступенем консерватизму і низьким рівнем впровадження і розвитку інновацій. Таким чином, визначено низький рівень інноваційної активності спортивних шкіл. Проведений PEST-аналіз показав, що на даний час розвиток фехтування в ДЮСШ Київської міської ради «Динамо» гальмує низка факторів макросередовища і умов, які потребують ефективного управління і проведення ряду реформ.

Висновки. PEST-аналіз – необхідний компонент стратегічної оцінки розвитку фехтування в спортивних школах. Його результати є основою для розробки стратегії, що підвищує ефективність управління розвитком конкретного виду спорту. **Перспективи подальших досліджень** пов'язані з розробкою Концепції розвитку фехтування у спортивних організаціях в Україні.

Література

1. Ансофф И. Стратегическое управление: пер. с англ. М.: Экономика, 1995. 519 с.
2. Демидова М. В. Постнеоклассическая методология социальных наук: SWOT-анализ, PEST-анализ, дискурс-анализ. [Интернет] дата звернення 09.09.2019. Доступно: <http://human.snauka.ru/2016/11/17422>.
3. Гольдштейн Г. Я. Стратегический менеджмент. [Интернет] дата звернення 09.09.2019. Доступно: <http://www.aup.ru/books/m89/>
4. Григорян Г. Л. К вопросу о возможности применения PEST-анализа в стратегическом менеджменте. Современные тенденции развития науки и технологий. 2015; 4; 74 – 6.
5. Зуб А. Т. Стратегический менеджмент (теория и практика). [Интернет] дата звернення 09.09.2019. Доступно: <https://alleng.org/d/manag/man058.htm>.
6. Кіндацька Г. І. Стратегічний менеджмент: навч. посібник. К.: Знання. 2006. 366 с.
7. Словарь терминов маркетинга. [Интернет] дата звернення 09.09.2019. Доступно: http://www.marketch.ru/marketing_dictionary/.
8. Сидорин А. В., Сидорин В. В. Разработка стратегии вуза на основе PEST-анализа. [Интернет] дата звернення 09.09.2019. Доступно: <https://www.top-technologies.ru/ru/article/view?id=34769>.
9. Спиридонова Е. В. PEST-анализ, как главный инструмент анализа факторов дальнего окружения. [Интернет] дата звернення 09.09.2019. Доступно: <http://web.snauka.ru/issues/2017/03/79940>.
10. Хасси Д. Стратегия и планирование: пер. с англ. СПб «Питер». 2001. 384 с.

References

1. Ansoff Y. (1995) Stratehycheskoe upravlenye: per. s anhl. M.: Ekonomyka, 519 s.
2. Demydova M. V. (2016) Postneoklassycheskaia metodolohyia sotsyalnykh nauk: SWOT-analyz, PEST-analyz, dyskurs-analyz. [Internet]. Available from: <http://human.snauka.ru/2016/11/17422> .
3. Holdshstein H. Ya. (2003) Stratehycheskyi menedzhment. [Internet]. Available from: <http://www.aup.ru/books/m89/>
4. Hryhorian H. L. (2015) K voprosu o vozmozhnosty prymeneniya PEST-analyza v stratehycheskom menedzhmente. Sovremennyye tendentsyy razvytiya nauky y teznolohyi. 4; 74 – 6.
5. Zub A. T. (2002) Stratehycheskyi menedzhment (teoriiia y praktyka). [Internet]. Available from: <https://alleng.org/d/manag/man058.htm>.
6. Kindatska H. I. (2006) Stratehichnyi menedzhment: navch. posibnyk. K.: Znannia. 366 s.
7. Slovar terminov marketynha (2019) [Internet]. Available from: http://www.marketch.ru/marketing_dictionary/.
8. Sydoryn A. V., Sydoryn V. V. (2014) Razrabotka stratehyy vuza na osnove PEST-analyza. [Internet]. Available from: <https://www.top-technologies.ru/ru/article/view?id=34769>.
9. Spyridonova E. V. (2017) PEST-analyz, kak glavniy ynstrument analiza faktorov dalneho okruzheniya. [Internet]. Available from: <http://web.snauka.ru/issues/2017/03/79940>.
10. Khassy D. Stratehyia y planyrovaneye: per. s anhl. SPB «Pyter». 2001. 384 s.

DOI 10.31392/NPU-nc.series 15.2020.7(127).15

Єфременко В. М.
старший викладач кафедри фізичного виховання
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

БАСКЕТБОЛ ЯК ЗАСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ ВАРІАТИВНОГО КОМПОНЕНТУ У ФІЗИЧНОМУ ВИХОВАННІ СТУДЕНТІВ

В статті проаналізовано сучасний стан освітньої системи з фізичного виховання у закладах вищої освіти. Виявлено, важливість реалізації варіативного компоненту баскетболу як засобу у фізичному вихованні студентів. В даний час істотно зростає роль фізичної культури і спорту як фактор вдосконалення людини і суспільства. Встановлено, що в умовах, коли відбуваються бурхливі зміни в усіх сферах життя українського суспільства, актуалізується проблема фізичного виховання дітей та молоді, виховання в душі відповідального ставлення до власного здоров'я і здоров'я оточуючих як до найвищої суспільної цінності та індивідуалізації. Якщо раніше метою фізичного виховання було формування фізично досконалої людини, готової до праці та оборони, то на сьогоднішній день пріоритетною є його оздоровча спрямованість, оскільки здорова людина – основа здорової нації. Доведено, що баскетбол є одним з основних засобів розвитку основних рухових якостей та інтелектуальних здібностей, покращенню антропометричних показників, підвищення працездатності в широкому віковому діапазоні.

Ключові слова: баскетбол, варіативний компонент, студенти, фізичні вправи.

Ефременко В. Н. Баскетбол как средство реализации вариативных компонентов в физическом воспитании студентов. В статье проанализированы современное состояние образовательной системы физического воспитания в учреждениях высшего образования. Выявлено, важность реализации вариативного компонента баскетбола как средства в физическом воспитании студентов. В настоящее время существенно возрастает роль физической культуры и спорта как фактор совершенствования человека и общества. Установлено, что в условиях, когда происходят бурные изменения во всех сферах жизни украинского общества, актуализируется проблема физического воспитания детей и молодежи, воспитание в духе ответственного отношения к собственному здоровью и здоровью окружающих как к высшей общественной ценности и индивидуализации. Если раньше целью физического воспитания было формирование физически совершенного человека, готового к труду и обороне, то на сегодняшний день приоритетной является его оздоровительная направленность, поскольку здоровый человек - основа здоровой нации. Доказано, что баскетбол является одним из основных средств развития основных двигательных качеств и интеллектуальных способностей, улучшению антропометрических показателей, повышения работоспособности в широком возрастном диапазоне.

Ключевые слова: баскетбол, вариативный компонент, студенты, физические упражнения.

Yefremenko V. Basketball as a means of implementing variable components in physical education of students.

The article analyzes the current state of the educational system of physical education in institutions of higher education. Revealed, the importance of the implementation of the variable component of basketball as a means in the physical education of students. At present, the role of physical culture and sports as a factor in the improvement of a person and society is significantly increasing. It has been established that in conditions when rapid changes are taking place in all spheres of life of Ukrainian society, the problem of physical education of children and youth, education in the spirit of a responsible attitude to their own health and the health of others as to the highest social value and individualization, is actualized. If earlier the goal of physical education was the formation of a physically perfect person, ready for work and defense, today its health-improving orientation is a priority, since a healthy person is the basis of a healthy nation. It is proved that basketball is one of the main means of development of basic motor qualities and intellectual abilities, improvement of anthropometric indicators, increase of working capacity in a wide age range. Radical changes in the life of our support have brought about great changes in the light and ideology, in the culture and education. In the minds of the recent reforms in the sphere of education, it is especially important to develop nutrition for the improvement of the physical and spiritual health of young people, the formation of a healthy way of living, the implementation of individuality, which is a criterion of social

Key words: basketball, variable component, students, physical exercises.

Постановка проблеми. Радикальні зміни в житті нашого суспільства визначили і великі зміни в світогляді та ідеології, в культурі та освіті. В умовах сучасних реформ в галузі освіти особливе значення набувають питання зміцнення фізичного і духовного здоров'я молоді, формування здорового способу життя, реалізації індивідуальності, які розглядаються як критерії соціального прогресу [5].

Сьогодні не можна не враховувати того, що кардинально змінився ринок праці, а, відповідно, і освітній ринок, який передбачає гнучкість і мобільність у виконанні соціальних запитів держави. Модернізація освіти, що є загальнонаціональним завданням, вимагає підвищення якості навчання, розробки нових педагогічних технологій, що забезпечують індивідуалізацію освіти, особистісно-орієнтоване навчання і виховання [2].

Освітня діяльність студентів вузів характеризується постійним зростанням обсягу інформації, високою інтенсивністю процесу навчання, наявністю стресових ситуацій, гіпокінезією, тому питання підвищення їх рухової активності стають дуже актуальними. Потрібно збалансувати підвищення навантаження на розумову діяльність з необхідним обсягом і інтенсивністю рухової діяльності і позитивним емоційним станом [6,7].

Аналіз наукових праць та літературних джерел. Проблема вдосконалення фізичного виховання у закладах вищої освіти вже давно є предметом вивчення багатьох фахівців, що приділяють все більшу увагу особистості студента, спортивним інтересам і мотивами фізичного вдосконалення студентської молоді, що представляє собою значну частину майбутніх фахівців різних галузей, які мають вирішувати нагальні соціально-економічні проблеми [2,4].

Останнім часом все більша увага приділяється фізичному вихованню студентів, які не займаються регулярно спортом, ведуть малорухливий спосіб життя. Але питання навчання студентів, що мають низький рівень фізичної підготовленості та не досить високі показники з видів спорту, зокрема, в баскетболі, залишаються недостатньо вивченими. Вивчення цієї проблеми дуже важливо, так як баскетбол користується великою популярністю у студентів, є одним із засобів їх професійної підготовки [1,7].

Виклад основного матеріалу дослідження. Найкращі результати розвитку моторики людини забезпечуються при можливо більш повному врахуванні індивідуальних рухових здібностей, морфофункціональних характеристик, соціально-психологічних чинників. Реалізація принципу варіативності і різноманіття форм фізичного виховання вимагає відмови від зайвої уніфікації та стандартизації змісту процесу виховання, створення альтернативних програм, які враховують національні, культурно-історичні традиції, матеріально-технічну забезпеченість конкретних навчальних закладів з урахуванням особливостей і інтересів тих, хто займається і професійних можливостей педагогічних колективів [2].

Стає очевидною необхідність вдосконалення освітнього процесу з фізичного виховання засобами певного виду спорту (баскетболу).

Доцільність занять зі спортивною спрямованістю підтверджена низкою наукових досліджень [5,6]. Однак в практиці

поки ще відсутні науково обґрунтовані форми організації і планування навчального процесу в групах-спеціалізаціях на весь період навчання студентів у закладах вищої освіти.

Таким чином, проблемна ситуація полягає в тому, що, з одного боку, є велика кількість студентів, що бажають займатися обраним видом спорту, а з іншого боку - недостатня розробленість і наукова обґрунтованість ефективних засобів, методів, форм фізичного виховання у закладах вищої освіти. Тому виникає необхідність переглянути і оновити зміст фізичного виховання, надати йому характер, життєву і практичну спрямованість, зробити його особистісно-орієнтованим, особистісно-значущим і перш за все відповідним індивідуальним особливостям студентів.

Так, в ході дослідження виявлено, що принцип варіативності змісту і різноманіття форм фізичного виховання у закладах вищої освіти заснований на індивідуалізації та диференціації, які створюють умови для прояву здібностей у студентів в обраних ними формах фізкультурно-спортивної діяльності, яку необхідно організувати з урахуванням стану здоров'я тих, хто займається, їх мотивації, інтересів і потреб [7].

В умовах модернізації освіти пріоритетними є такі методи і форми навчання і виховання, використання яких з більшою ефективністю формує ціннісне ставлення студентів до засобів фізичної культури, створює передумови до їх фізичного саморозвитку і самореалізації [6].

За результатами анкетування студентів виявлено, що 65% опитуваних не ведуть здоровий спосіб життя, використовують засоби, які шкідливі для здоров'я. Але тим не менш велика частина студентів (88,5%) відчуває потребу в руховій активності, 58,2% займаються самостійно; 30,5% студентів вважають фізичну культуру компонентом загальної культури особистості.

Основними мотивами для занять баскетболом є: поліпшення стану здоров'я, бажання займатися обраним видом спорту, розвиток фізичних і вольових якостей, бажання досягти спортивного результату.

Крім того, встановлено, що планування навчально-тренувального процесу має будуватися на основі інформації про структуру змагально-ігрової діяльності студентів спеціалізованих баскетбольних груп і кваліфікованих баскетболістів, що представляє собою сукупність мікропоєдинків: коротких, середніх, тривалих, довгих, в яких виражається спортивна конкурентна боротьба її учасників.

Спостереження за навчально-тренувальною діяльністю студентів спеціалізованих баскетбольних груп на заняттях, що проводяться викладачами в закладах вищої освіти, показало, що тренувальні вправи по просторово-тимчасовим і кількісно-якісними параметрам, пульсової кривої не відповідають змагальним, приблизно 80% вправ не містять елементів ігрового протистояння. До того ж, у викладачів мало сформована концепція у визначенні сутності, структури та змісту інтегральної підготовки: 71,5% опитаних викладачів ототожнюють її з ігровою практикою, 22,6% - із застосуванням на заняттях вправ сполученого характеру, 6,1% - з вправами з використанням ігрового і змагального методів.

Важливе значення має методика інтегральної підготовки, яка включає багаторівневу систему зростаючих за ступенем складності, спрямованості впливу тренувальних завдань і двосторонніх ігор і раціональний їх розподіл в заняттях, мікроциклах, мезоциклах навчально-тренувального процесу, що забезпечують умови для цілісної реалізації всіх компонентів підготовленості студентів до змагально-ігрової діяльності [2].

Виявлено, що відповідність тренувальних завдань змагальних вправ необхідно здійснювати методом моделювання просторово-часових і кількісно-якісних параметрів мікропоєдинків з метою інтеграції компонентів підготовленості при навчанні основних техніко-тактичних дій, а також використовувати на заняттях ігровий і змагальний методи [3].

На основі проведених досліджень нами запропоновано ряд практичних рекомендацій реалізації варіативного компоненту баскетболу як одного із засобів фізичного виховання:

✓ в основу планування навчально-тренувального процесу закладається річний цикл, що складається з двох семестрових циклів, що включають втягуючий, базовий, передзмагальний, змагальний, відновлювально-підтримуючий мезоцикл, які в свою чергу складаються з наступних мікроциклів: загально-підготовчого, спеціально-підготовчого, змагального, відновлювально-реабілітаційного;

✓ для вдосконалення навчально-освітнього процесу доцільно застосовувати збільшення обсягу інтегральної підготовки до 45% і використовувати комплекс спеціальних вправ. Кожну вправу необхідно освоювати, починаючи з найбільш простого його варіанту, з метою забезпечення засвоєння рухової структури вправ. В цьому випадку можна використовувати вправи зі «слабким» суперником, без суперника, застосовувати різний спортивний інвентар (тенісні, волейбольні, набивні м'ячі);

✓ поступове ускладнення вправ здійснювати за рахунок збільшення швидкості переміщень, дальності кидків і передач, збільшуючи кількість нестандартних ситуацій введенням активних захисників, прагнучи зменшити час на прийняття правильного рішення;

✓ на навчально-тренувальних заняттях більшу увагу слід приділяти змагальним вправам, які мають місце в ігровій діяльності студентів, в яких вони найбільше припускаються помилок;

✓ будь-який технічний прийом або тактичну дію необхідно вдосконалювати в сукупності з іншими прийомами баскетболу. У міру освоєння структури вправ і нових прийомів, необхідно вирішувати завдання досягнення синтезу фізичної та технічної, фізичної і тактичної, технічної і тактичної, техніко-тактичної та психологічної підготовки: розвиток і вдосконалення фізичних якостей при виконанні технічних прийомів; багаторазовим виконанням технічних прийомів з високою інтенсивністю; багаторазовим виконанням технічних прийомів при виконанні тактичних дій; розвиток фізичних якостей при виконанні тактичних завдань; багаторазовим виконанням технічних прийомів в рамках індивідуальних дій і групових взаємодій; виконанням техніко-тактичних дій при прояві відповідних фізичних кондицій в умовах, наближених до змагальних;

✓ з початку навчання слід враховувати сучасні тенденції розвитку баскетболу: збільшення швидкості атак; збільшення арсеналу активних форм захисту; збільшення питомої ваги технічних прийомів в стрибку;

- ✓ вправи, паралельно з удосконаленням їх структури, необхідно виконувати у вигляді мікропоединків, акцентуючи при цьому увагу на відстаючих сторонах інтегральної підготовленості, і моделюючи мікропоединки по кількісно-якісним і просторово-часовим параметрах, відповідним змагальним за кількістю і складом техніко-тактичних дій, їх тривалості та інтенсивності;
- ✓ з метою наближення тренувальних вправ до змагальних (за координаційними та силовими параметрами, швидкості реагування), необхідно розвивати фізичні якості у вправах з м'ячем, особливо в індивідуальних і групових завданнях;
- ✓ необхідно якомога більше надавати можливість студентам брати участь в тренувальних і контрольних іграх, в змаганнях різного рангу. При цьому дуже важливо на кожну гру давати спеціально розроблену установку з аналізом ігрової діяльності команди і кожного окремого гравця;
- ✓ навантаження на заняттях баскетболом повинне носити змішаний характер: навантаження малої інтенсивності - при ЧСС до 140 уд / хв, аеробний характер енергозабезпечення; навантаження середньої інтенсивності - аеробно-анаеробний при ЧСС 140-160 уд / хв; навантаження великої інтенсивності - анаеробний при ЧСС 160-180 уд / хв;
- ✓ етапний контроль бажано здійснювати на початку і в кінці кожного семестрів; під час I і II контрольних тижнів;
- ✓ поточний і оперативний контроль необхідно здійснювати на кожному занятті: за величиною ЧСС; за зовнішніми ознаками втоми.

Висновки. Таким чином, використання баскетболу як засобу фізичного виховання студентів дає можливість здійснити на практиці варіативність змісту навчального матеріалу; дозволяє впровадити в освітній процес методiku спортивного тренування на основі збільшення обсягу інтегральної підготовки до 45%. Структура і зміст змагально-ігрової діяльності студентів-баскетболістів є головним орієнтиром у побудові інтегральної підготовки спеціалізованих баскетбольних груп, що представляє собою багаторівневу систему зростаючих за ступенем складності і спрямованості впливу тренувальних завдань і двосторонніх ігор. Це підвищує рівень фізичної, технічної, тактичної, психологічної, інтегральної та функціональної підготовленості студентів спеціалізованих груп і ефективність їх цілісного прояву в умовах змагально-ігрової діяльності, що сприяє збільшенню інтересу студентів до занять з баскетболу і підвищенню мотивації до фізичного самовдосконалення.

Література

1. Азарова, И.В. Особенности формирования у студентов устойчивой мотивации к занятиям физической культурой / И.В.Азарова // Организация и содержание физического воспитания в вузе: Материалы межвуз. науч.-прак. конф.-Омск,2003.- С.20.
2. Артеменко Т.Г. Отбор баскетболистов на этапе начальной подготовки. Дис. канд. наук по физ. восп. и спорту: 24.00.01 / Т.Г. Артеменко; НУФВСУ. – Киев, 2010. – 236 с.
3. Бабушкін В.З. Техніко-тактична підготовка юних баскетболістів / В.З. Бабушкін. – К.: Здоров'я, 1976.
4. Вальтин А.И. Проблемы современного баскетбола / А.И. Вальтин. – К., 2003. – 150 с.
5. Володін Є. Шляхи поліпшення рівня технічної підготовленості в шкільних секціях з баскетболу / Є. Володін, А. Рибкін, М. Береговий // Зб. наук. праць за матеріалами III Всеук. наук.-практ. конф. – Херсон, 2005. – С. 51 –55.
6. Железняк Ю.Д. Спортивные игры: техника, тактика, методика обучения (Учеб. Для студентов высших педагогических заведений) / Ю.Д. Железняк, Ю.М. Портнов. – М.: Изд. Центр Академия, 2002. – 520 с.
7. Шерстюк А.А. Баскетбол: основные технические приёмы, методика обучения в группах начальной подготовки: Учебное пособие / А.А. Шерстюк. – Омск, 1991. – 60 с.

Reference

1. Azarova, I. (2003) Peculiarities of formation of students' stable motivation for physical education / I. Azarova // Organization and content of physical education in higher education: Materials of interuniversity. scientific-practical conf.-Omsk.- P.20.
2. Artemenko T. (2010) Selection of basketball players at the stage of initial training. Dis. Cand. Phys. resp. and sports: 24.00.01 / T. Artemenko. - Kiev.-236 p.
3. Babushkin V. (1976) Technical and tactical training of young basketball players / V. Grandmother. - K. : Health.
4. Valtin A. (2003) Problems of modern basketball / A. Valtin. - K. - 150 p.
5. E. Volodin, A. Rybkin, M. Beregovyi (2005) // Coll. Science. works on the materials of III Vseuk. scientific-practical conf. - Kherson. - P. 51 - 55.
6. Zheleznyak Yu. (2002) Sports games: technique, tactics, teaching methods (Textbook. For students of higher pedagogical institutions) / Yu.D. Железняк, Ю.М. Portnov. - M. : Izd. Academy Center. - 520 p.
7. Sherstyuk A. (1991) Basketball: basic techniques, teaching methods in groups of initial training: Textbook / A. Sherstyuk. - Omsk. - 60 p.